

سورة التوبة
بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
اِذَا جَاءَ نَصْرَ اللَّهِ وَالْفَتْحَ
قَالَ الْمُؤْمِنُونَ إِنَّا كُنَّا
عِنْدَ اللَّهِ نَكِيدُ الْعِزَّةَ
لَا تُقَاتِلْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ
لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ
وَأَنذَرْتُكُمْ نَارًا تَلَظَّى
لَا يَسْمَعُ سَوْرَتِي مَن
كَفَرَ بَعْدَ إِيمَانِهِ
وَلَا يَسْمَعُ سَوْرَتِي مَن
كَفَرَ بَعْدَ إِيمَانِهِ
وَلَا يَسْمَعُ سَوْرَتِي مَن
كَفَرَ بَعْدَ إِيمَانِهِ

دانشگاه اصفهان

دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی

گروه علوم تربیتی

پایان نامه کارشناسی ارشد رشته برنامه ریزی آموزشی

مقایسه میزان توانمندی مدرسین و دانشجو - معلمان مراکز تربیت معلم شهر

اصفهان در به کارگیری اینترنت و عوامل موثر بر آن

استاد راهنما :

دکتر بی بی عشرت زمانی

استاد مشاور :

دکتر محمد جواد لیاقتدار

پژوهشگر :

امین محمدی

مهر ماه ۱۳۸۸

کلیه حقوق مادی مترتب بر نتایج مطالعات، ابتکارات و
نوآوری‌های ناشی از تحقق موضوع این پایان‌نامه متعلق
به دانشگاه اصفهان می‌باشد

دانشگاه اصفهان

دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی

گروه علوم تربیتی

پایان نامه کارشناسی ارشد رشته برنامه‌ریزی آموزشی

آقای امین محمدی

تحت عنوان

مقایسه میزان توانمندی مدرسین و دانشجو - معلمان مراکز تربیت معلم شهر

اصفهان در به کارگیری اینترنت و عوامل موثر بر آن

در تاریخ ۱۳۹۷/۰۷/۲۷ توسط هیئت داوران زیر بررسی و با درجه عالی به تصویب نهایی رسید.

امضاء	دکتر بی بی عشرت زمانی با مرتبه علمی استادیار	استاد راهنمای پایان نامه
امضاء	دکتر محمدجواد لیاقتدار با مرتبه علمی دانشیار	استاد مشاور پایان نامه
امضاء	دکتر ابراهیم میرشاه جعفری با مرتبه علمی دانشیار	داور داخل گروه
امضاء	دکتر عاصفه عاصمی با مرتبه علمی استادیار	داور خارج گروه
امضای مدیر گروه		

تقدیم به :

پدر و مادرم به پاس قطره ای از بیکران محبتشان که با دستان
پینه بسته خود زمینه تصویلاتم را فراهم آوردند.

برادران و خواهرم :

که پشتیبان من در همه مراحل تحصیلی و زندگی هستند و
مهرشان در پس هر احساس من است.

تقدیر و تشکر

شایسته میدانم مراتب تقدیر خود را از دکتر زمانی استاد محترم راهنما که با شکیبایی و بزرگواری در تمامی مراحل انجام این تحقیق اینجانب را راهنمایی نمودند ابراز دارم و همچنین مراتب امتنان و سپاس قلبی خود را به حضور جناب آقای دکتر لیاقتدار استاد مشاور که با صبر و حوصله با ارائه روشنفکری و راهنمایی های فویش به مقتوای پایان نامه غنا بخشیدند تقدیم می دارم.

همچنین از خانم عفت جعفری که بی دریغ زحمات بسیاری کشیدند و مرا یاری کردند تشکر و قدر دانی می کنم و نیز از دوستانم آقایان محسن علی نژاد ، سید علی سیدی و احسان حنیف پور بابت تمامی محبت هایشان سپاسگذاری می کنم.

چکیده

هدف این پژوهش مقایسه میزان توانمندی مدرسین و دانشجویان مراکز تربیت معلم شهر اصفهان در به کارگیری اینترنت بوده است. هدف دیگر پژوهش، تعیین عوامل مؤثر در ارتقاء میزان توانمندی، نقش آموزشهای قبل و ضمن خدمت در بهبود توانمندی بکارگیری اینترنت در بین دانشجویان و مدرسین مراکز تربیت معلم شهر اصفهان است. روش تحقیق مورد استفاده در این پژوهش، توصیفی-پیمایشی است و از پرسشنامه محقق ساخته، همچنین از مصاحبه غیرساختار مند و مصاحبه کانونی استفاده شده است. روایی پرسشنامه با استفاده از نظرات اساتید محترم راهنما و مشاور تعیین شد. ضریب پایایی پرسشنامه با استفاده از ضریب آلفای کرونباخ $0/94$ محاسبه گردید. جامعه آماری تحقیق شامل کلیه دانشجو - معلمان و مدرسین مراکز تربیت معلم شهر اصفهان در سال تحصیلی ۸۸-۸۷ بوده است. با استفاده از روش نمونه گیری طبقه ای متناسب با حجم، ۱۸۰ نفر از دانشجویان به عنوان نمونه آماری انتخاب شدند. تعداد ۳۰ نفر از مدرسین به عنوان نمونه انتخاب گردیدند. برای تجزیه و تحلیل داده ها در سطح آمار توصیفی از شاخص های فراوانی، درصد، میانگین و انحراف معیار و در سطح آمار استنباطی از آزمون های t تک متغیره، t مستقل، t همبسته و t هتلینگ استفاده شده است. نتایج حاصل از تحقیق نشان داد که بین نظرات مدرسین و دانشجویان مراکز تربیت معلم شهر اصفهان در خصوص توانایی بهره گیری از اینترنت تفاوت وجود دارد، اما هر دو گروه نقش آموزش های قبل از خدمت و ضمن خدمت در افزایش میزان توانمندی در بکارگیری اینترنت را بالاتر از حد متوسط ارزیابی کردند. در مورد عوامل مؤثر در افزایش توانمندی بکارگیری اینترنت نیز همخوانی بالایی بین نظرات مدرسین و دانشجویان وجود داشت. در خصوص عوامل دموگرافیک (جنسیت و رشته تحصیلی) نیز تفاوتی میان مدرسین و دانشجویان زن و مرد وجود نداشت. دانشجویان در رشته های مختلف تحصیلی به یک اندازه در بهره گیری از اینترنت توانمند نبودند و دانشجویان رشته های علوم انسانی توانمند تر از دانشجویان سایر رشته ها در حیطة های مطرح شده بودند.

کلیدواژه‌ها: اینترنت، تربیت معلم، دانشجو- معلم، مدرس.

فهرست مطالب

صفحه

عنوان

فصل اول: کلیات پژوهش

۱	مقدمه
۳	۱-۱ شرح و بیان مسأله پژوهش
۶	۲-۱ اهمیت و ارزش پژوهش
۷	۳-۱ اهداف پژوهش
۸	۴-۱ فرضیات یا سؤالات ویژه تحقیق
۹	۵-۱ تعریف واژه‌ها و اصطلاحات
۹	۱-۵-۱ تعاریف نظری
۱۰	۲-۵-۱ تعاریف عملیاتی

فصل دوم: مبانی نظری و بازننگری پیشینه پژوهش

۱۱	مقدمه
۱۲	۱-۲ اینترنت
۱۳	۱-۱-۲ قابلیت اینترنت برای آموزش
۱۴	۲-۱-۱-۲ ارتقای دسترسی
۱۵	۲-۱-۱-۲ برنامه درسی انعطاف پذیر
۱۶	۳-۱-۱-۲ ارتقای کیفیت یادگیری
۱۸	۴-۱-۱-۲ یادگیری مشارکتی به کمک فناوری
۱۸	۵-۱-۱-۲ ارائه بازخورد توسط فناوری
۱۹	۶-۱-۱-۲ افزایش انگیزش تحصیلی دانش آموزان
۲۰	۷-۱-۱-۲ افزایش بازده
۲۰	۸-۱-۱-۲ افزایش کیفیت تدریس
۲۱	۲-۱-۲ قابلیت اینترنت برای برقراری ارتباط
۲۲	۳-۱-۲ قابلیت اینترنت برای پژوهش
۲۳	۱-۳-۱-۲ نحوه دستیابی و کسب اطلاعات توسط معلمان

- ۲-۲ اینترنت در مدارس ۲۴
- ۳-۲ فناوری اطلاعات و ارتباطات در آموزش و پرورش ۲۵
- ۴-۲ وضعیت فناوری اطلاعات و ارتباطات در آموزش و پرورش ایران ۲۶
- ۵-۲ مراحل توسعه فناوری اطلاعات و ارتباطات در آموزش و پرورش ایران از ابعاد عملی و نظری ۲۷
- ۶-۲ اقدامات انجام شده و امکانات فراهم آمده برای توسعه فناوری اطلاعات و ارتباطات در آموزش و پرورش ایران ۲۹
- ۷-۲ موانع توسعه فناوری اطلاعات و ارتباطات در آموزش و پرورش ایران ۳۰
- ۸-۲ تربیت معلم در جهان ۳۱
- ۹-۲ رشد حرفه ای معلمان از طریق تربیت معلم ۳۱
- ۱۰-۲ نظام تربیت معلم ایران ۳۵
- ۱۱-۲ تربیت معلم و فناوری اطلاعات و ارتباطات ۳۶
- ۱۲-۲ اهداف توسعه فناوری اطلاعات و ارتباطات در نظام تربیت معلم کشورهای مختلف ۳۶
- ۱۳-۲ اصول توسعه فاوا در تربیت معلم در کشورهای مختلف ۳۸
- ۱۴-۲ اهداف توسعه فاوا در تربیت معلم ایران ۳۹
- ۱۵-۲ اصول توسعه فناوری اطلاعات و ارتباطات در تربیت معلم ایران ۳۹
- ۱۶-۲ نقش معلم در عصر فناوری اطلاعات و ارتباطات ۴۰
- ۱۷-۲ ضرورت آموزش فناوری اطلاعات و ارتباطات به دانشجو معلمان ۴۲
- ۱۸-۲ جایگاه فناوری اطلاعات و ارتباطات در فرایند یاددهی- یادگیری معلمان کشورهای مختلف ۴۳
- ۱۹-۲ تشابهات و تفاوتها در زمینه بکارگیری فناوری اطلاعات و ارتباطات در برنامه درسی تربیت معلم کشورهای مختلف ۴۴
- ۱۹-۲-۱ تشابهات ۴۴
- ۱۹-۲-۲ تفاوتها ۴۴
- ۱۹-۲-۱-۲ فرانسه ۴۴
- ۱۹-۲-۲ ژاپن ۴۴
- ۱۹-۲-۳ مالزی ۴۵
- ۱۹-۲-۴ ایران ۴۵
- ۲۰-۲ ضرورت بکارگیری فناوری اطلاعات و ارتباطات در برنامه درسی دانشجو- معلمان ۴۵

۲۱-۲ فناوری اطلاعات و ارتباطات و آموزش به معلمان.....	۴۶
۲۲-۲ رابطه بین نگرش معلمان نسبت به اینترنت و استفاده از آن.....	۴۷
۲۳-۲ بهره‌گیری از اینترنت در آموزش ضمن خدمت معلمان.....	۴۷
۲۴-۲ عوامل مهم در توانمندی دانشجو- معلمان و مدرسین در استفاده از اینترنت.....	۴۹
۲۴-۲-۱ بهره مندی از آموزش در زمینه رایانه و اینترنت.....	۴۹
۲۴-۲-۲ بهبود نگرش معلمان و مدرسین نسبت به کاربرد اینترنت در آموزش.....	۵۱
۲۴-۲-۳ دسترسی به امکانات سخت افزاری و نرم افزاری مانند رایانه و اتصال به شبکه اینترنت.....	۵۲
۲۴-۲-۴ ضرورت برنامه ریزی واحدهای درسی مراکز تربیت معلم به صورت تلفیق تئوری و عمل.....	۵۳
۲۵-۲ پژوهش‌های داخلی و خارجی.....	۵۴
۲۵-۲-۱ پژوهش‌های خارجی.....	۵۴
۲۵-۲-۲ پژوهش‌های داخلی.....	۵۹
جمع بندی.....	۶۱

فصل سوم: روش تحقیق

مقدمه.....	۶۳
۱-۳ روش تحقیق.....	۶۳
۲-۳ جامعه آماری تحقیق.....	۶۴
۳-۳ نمونه آماری و برآورد حجم نمونه.....	۶۵
۴-۳ حجم نمونه.....	۶۵
۵-۳ ابزار گردآوری داده ها.....	۶۶
۷-۳ روش جمع آوری اطلاعات.....	۶۹
۸-۳-۱ ابزار تجزیه و تحلیل.....	۶۹
جمع بندی فصل.....	۷۰

فصل چهارم: تجزیه و تحلیل داده ها

مقدمه.....	۷۱
۱-۴ ویژگی‌های جمعیت شناختی نمونه آماری	۷۱
۲-۴ تجزیه و تحلیل یافته‌های حاصل از پرسشنامه.....	۷۶
۳-۴ تجزیه و تحلیل سؤالهای فرعی پژوهش.....	۸۳
جمع بندی فصل.....	۹۵

فصل پنجم: بحث و نتیجه گیری

۱-۵ خلاصه تحقیق.....	۹۶
۲-۵ یافته های تحقیق.....	۹۶
۱-۲-۵ یافته های حاصل از پرسشنامه.....	۹۶
۲-۲-۵ محدودیت های پژوهش.....	۱۰۳
۳-۲-۵ پیشنهادات کاربردی.....	۱۰۳
۴-۲-۵ موضوعات پیشنهادی برای پژوهش های بعدی.....	۱۰۴
پیوستها.....	۱۰۵
منابع و مأخذ.....	۱۲۱

فهرست شکلها

صفحه	عنوان
۷۲.....	شکل (۱-۴). توزیع پاسخگویان بر حسب جنسیت.....
۷۳.....	شکل (۲-۴) توزیع پاسخگویان بر حسب رشته تحصیلی.....
۷۴.....	شکل (۳-۴) توزیع میزان استفاده از اینترنت در هفته توسط مدرسین.....
۷۵.....	شکل (۴-۴) توزیع میزان استفاده از اینترنت توسط دانشجویان.....

فهرست جدولها

عنوان	صفحه
جدول (۱-۲) نقش‌های چهارگانه در زمینه کاربرد فناوری اطلاعات در مدارس	۲۶
جدول (۲-۲) اقدامات انجام شده و امکانات فراهم شده برای توسعه فاوا در آموزش و پرورش ایران	۲۹
جدول (۳-۲) موانع توسعه فاوا در آموزش و پرورش ایران	۳۰
جدول (۴-۲) چگونگی بهره‌گیری از فناوری اطلاعات و ارتباطات در کشورهای گوناگون	۴۳
جدول (۱-۳) توزیع جامعه آماری بر حسب مراکز تربیت معلم	۶۴
جدول (۲-۳) توزیع جامعه آماری دانشجو-معلمان به تفکیک جنسیت	۶۵
جدول (۳-۳) توزیع جامعه آماری مدرسین به تفکیک جنسیت	۶۵
جدول (۴-۳) توزیع نمونه آماری دانشجو-معلمان بر حسب جنسیت	۶۶
جدول (۵-۳) توزیع نمونه آماری مدرسین بر حسب جنسیت	۶۶
جدول (۶-۳) مقیاس ۵ درجه ای لیکرت	۶۷
جدول (۷-۳) تناظر سئوالهای پرسشنامه با هریک از سوال های پژوهش	۶۷
جدول (۱-۴) توزیع پاسخگویان بر حسب جنسیت	۷۲
جدول (۲-۴) توزیع پاسخگویان بر حسب رشته تحصیلی	۷۳
جدول (۳-۴) توزیع میزان استفاده از اینترنت در هفته توسط مدرسین	۷۴
جدول (۴-۴) توزیع میزان استفاده از اینترنت در هفته توسط دانشجویان	۷۵
جدول (۵-۴) توزیع فراوانی و درصد پاسخ سئوالهای مربوط به میزان توانایی در استفاده از اینترنت در حیطه‌های گوناگون از نظر دانشجویان	۷۶
جدول (۶-۴) توزیع فراوانی و درصد پاسخ سئوالهای مربوط به میزان توانایی در استفاده از اینترنت در حیطه‌های گوناگون از نظر مدرسین	۷۷
جدول (۷-۴) توزیع فراوانی و درصد پاسخ سئوالهای مربوط به عوامل مؤثر در افزایش توانمندی دانشجویان در استفاده از اینترنت	۷۸
جدول (۸-۴) توزیع فراوانی و درصد پاسخ سئوالهای مربوط به عوامل مؤثر در افزایش توانمندی مدرسین در استفاده از اینترنت	۷۹

عنوان

صفحه

جدول (۹-۴) توزیع فراوانی و درصد پاسخ سوالهای مربوط به نقش آموزش‌های ضمن خدمت در میزان توانمندی دانشجویان در بکارگیری اینترنت.....	۸۰
جدول (۱۰-۴) توزیع فراوانی و درصد پاسخ سوالهای مربوط به نقش آموزش‌های ضمن خدمت در میزان توانمندی مدرسین در بکارگیری اینترنت.....	۸۱
جدول (۱۱-۴) توزیع فراوانی و درصد پاسخ سوالهای مربوط به نقش آموزش‌های قبل از خدمت در توانمندی در بکارگیری اینترنت از نظر دانشجویان.....	۸۲
جدول (۱۲-۴) توزیع فراوانی و درصد پاسخ سوالهای مربوط به نقش آموزش‌های قبل از خدمت در توانمندی مدرسین در بکارگیری اینترنت	۸۳
جدول (۱۳-۴) مقایسه میانگین نمره میزان توانایی دانشجویان در استفاده اینترنت در زمینه پژوهش با میانگین فرضی ۳.....	۸۳
جدول (۱۴-۴) مقایسه میانگین نمره میزان توانایی دانشجویان در استفاده اینترنت در زمینه ارتباطی با میانگین فرضی ۳.....	۸۳
جدول (۱۵-۴) مقایسه میانگین نمره میزان توانایی دانشجویان در استفاده اینترنت در زمینه آموزشی با میانگین فرضی ۳.....	۸۴
جدول (۱۶-۴) مقایسه میانگین نمره میزان توانایی دانشجویان در استفاده اینترنت در زمینه خدماتی با میانگین فرضی ۳.....	۸۴
جدول (۱۷-۴) مقایسه میانگین نمره میزان توانایی دانشجویان در استفاده از اینترنت.....	۸۴
جدول (۱۸-۴) مقایسه زوجی اختلاف میانگین میزان توانایی استفاده دانشجویان از اینترنت در مولفه‌های چهارگانه.....	۸۵
جدول (۱۹-۴) مقایسه میانگین نمره میزان توانایی مدرسین در استفاده اینترنت در زمینه پژوهش با میانگین فرضی ۳.....	۸۵
جدول (۲۰-۴) مقایسه میانگین نمره میزان توانایی مدرسین در استفاده اینترنت در زمینه ارتباطی با میانگین فرضی ۳.....	۸۶
جدول (۲۱-۴) مقایسه میانگین نمره میزان توانایی مدرسین در استفاده اینترنت در زمینه آموزشی با میانگین فرضی ۳.....	۸۶
جدول (۲۲-۴) مقایسه میانگین نمره میزان توانایی مدرسین در استفاده اینترنت در زمینه خدماتی با میانگین فرضی ۳.....	۸۶
جدول (۲۳-۴) مقایسه میانگین نمره میزان توانایی مدرسین در استفاده از اینترنت.....	۸۷

عنوان

صفحه

- جدول (۲۴-۴) مقایسه زوجی اختلاف میانگین میزان توانایی استفاده مدرسین از اینترنت در مولفه‌های چهارگانه ۸۷
- جدول (۲۵-۴) مقایسه میانگین نمره میزان توانایی استفاده دانشجویان از اینترنت بر حسب جنسیت ۸۷
- جدول (۲۶-۴) مقایسه میانگین نمره میزان توانایی استفاده مدرسین از اینترنت بر حسب جنسیت ۸۸
- جدول (۲۷-۴) مقایسه میانگین نمره میزان توانایی استفاده دانشجویان از اینترنت بر حسب رشته تحصیلی دانشجویان ۸۸
- جدول (۲۸-۴) مقایسه میانگین نمره میزان توانایی استفاده مدرسین و دانشجویان از اینترنت در حیطه‌های گوناگون ۸۹
- جدول (۲۹-۴) مقایسه میانگین نظرات مدرسین و دانشجویان در خصوص عوامل مؤثر در افزایش توانمندی بکارگیری اینترنت ۸۹
- جدول (۳۰-۴) مقایسه میانگین نمره نقش آموزش‌های قبل از خدمت در توانمندی به کارگیری از اینترنت با میانگین فرضی ۳ از نظر دانشجویان ۹۰
- جدول (۳۱-۴) مقایسه میانگین نمره نقش آموزش‌های قبل از خدمت در توانمندی به کارگیری از اینترنت با میانگین فرضی ۳ از نظر مدرسین ۹۰
- جدول (۳۲-۴) مقایسه میانگین نمره نقش آموزش‌های ضمن از خدمت در توانمندی به کارگیری از اینترنت با میانگین فرضی ۳ از نظر دانشجویان ۹۱
- جدول (۳۳-۴) مقایسه میانگین نمره نقش آموزش‌های ضمن خدمت در توانمندی به کارگیری از اینترنت با میانگین فرضی ۳ از نظر مدرسین ۹۱

فصل اول

کلیات پژوهش

مقدمه

پدیده نوین فناوری اطلاعات و تأثیری که بر جنبه‌های گوناگون زندگی داشته به ظهور برخی تحولات بنیادی در روابط جوامع بشری منجر شده است. این پدیده با سرعتی چشمگیر خواسته‌های بشر را تحت تأثیر قرار داده و نیازهای جدیدی را به وجود آورده است. توسعه روز افزون افزارهای مبتنی بر این فناوری‌ها و سرعت فراوان تطبیق آن با نیازمندی‌های انسان، موجب شده تا شکل جدیدی از محیط یادگیری و تعاملی خلاق، فعال و فراگیر ایجاد شود. تجربه کشورهای جهان نشان می‌دهد که نوآوری آموزشی و ایجاد تحول در نظام آموزش و پرورش بدون همراهی و پذیرش معلمان میسر نیست. در واقع کانون هر تحول و اصلاحی را باید در جامعه معلمان جستجو کرد. معلمان باید بدانند در چه شرایط متحول جهانی زندگی می‌کنند و فکر و عمل خود را به مرزهای محدود جغرافیایی محدود نکنند. از قدرت خلاقیت برخوردار باشند و بتوانند عملاً حداکثر استفاده را از آن بکنند. باید به معلمان آموخت که شیوه‌های مبتکرانه و خلاق در کاربرد فناوری اطلاعات نیز وجود دارد مانند استفاده چند رسانه‌ای در تدریس، به کارگیری اینترنت، جستجو و پژوهش و امثال آن که تحول در آموزش و فراگیری را موجب می‌شود (راون^۱، ۲۰۰۲). با کمک فناوری اطلاعات می‌توان نابرابری‌ها در دسترسی آموزشی را کاهش داد و معلمان می‌توانند دانش و مهارت دانش‌آموزان خود را ارتقاء دهند. خلاقیت و تفکر

^۱ - Raven

نقادانه و یادگیری چگونه یادگرفتن آنها را تشویق کنند و بهبود بخشند. معلمان به نگرشی نیازمندند که جسارت استفاده از فناوری و خطر پذیری را تقویت کند و الهام بخش تفکر یادگیری مستمر و مادام العمر آنها باشد. معلمان با آشنایی و شناخت قابلیت‌های فناوری می‌توانند از انواع فناوری‌های مرتبط و مناسب با درس و محتوا بهره‌مند شوند و فرایند یادگیری را اثر بخش‌تر و جذاب‌تر کنند. استفاده از فناوری اطلاعات در فرایند تدریس موجب می‌شود حواس بیشتری از دانش‌آموزان به کار گرفته شود و یادگیری بهتر صورت گیرد زیرا (۰/۷۵) یادگیریها از طریق حس بینایی، (۰/۱۳) از طریق حس شنوایی (۰/۶) از طریق کاربرد حس لامسه (۰/۳) از طریق حس بویایی و (۰/۳) از طریق حس چشایی صورت می‌گیرد استفاده از فناوری اطلاعات موجب می‌گردد تمامی این حواس در راستای یادگیری بهتر به کار گرفته شوند. دانش‌آموزان بیشتر به سمت برنامه‌هایی جذب می‌شوند که توانایی مشارکت فعال را به آنها می‌دهد و گاه مشارکت را الزامی می‌کند. با استفاده از فناوری اطلاعات، معلم به کمک فراگیران می‌تواند، در ارتباط با موضوعی خاص اطلاعات را جمع بندی و نتیجه این تشریک مساعی را در اختیار کلاس قرار دهد. معلم با استفاده از فناوری در کلاس درس می‌تواند فراهم کننده شرایط ایجاد تجارب غیر مستقیم، ایجاد ارتباط دقیق، ایجاد علاقه به یادگیری و افزایش امکانات یادگیری باشد (سوان^۱، ۲۰۰۲). لذا عوامل مختلفی در میزان به کارگیری فناوری اطلاعات و بخصوص اینترنت در تدریس معلمان مؤثر است که عبارتند از: میزان آگاهی مدیران آموزش و پرورش در سطوح مختلف از امکانات فناوری اطلاعات، سطح کیفی آموزش‌های ارائه شده به معلمان در مراکز تربیت معلم و آموزش‌های ضمن خدمت، امکانات سخت افزاری و نرم افزاری، نوع محتوی درسی، انگیزه معلمان و دانش‌آموزان. البته با تجهیز بیشتر مدارس به سخت افزارهای رایانه ای نمی‌توان تحولی در مدارس کشور ایجاد کرد زیرا صرف سرمایه گذاری و کاربرد سخت افزاری و نرم افزاری فناوری اطلاعات و استفاده از آن، برای انبار کردن اطلاعات نیست، بلکه مسأله مهم و اساسی توانمند سازی دانش‌آموزان برای رسیدن به خود رهبری در یادگیری است. و این میسر نخواهد شد مگر اینکه ابتدا معلمان در زمینه استفاده و بهره گیری از فناوری اطلاعات توانمند گردند اینجاست که نقش مهم مراکز تربیت معلم و آموزش‌های ضمن خدمت فناوری اطلاعات بیش از پیش روشن می‌گردد لذا باید با اولویت قائل شدن برای سرمایه گذاری در زمینه ارتقای کیفیت آموزش معلمان به عنوان یک هزینه- اثر بخش به توانمندی معلمان در این زمینه کمک کرد. مراکز تربیت معلم نقش مهمی در الگوسازی برای استفاده از فناوری در کلاس دارند، استفاده از فناوری اطلاعات به منزله یک نیاز اساسی است که باید با برنامه‌های تربیت معلم عجین شود، کاربرد فناوری در آموزش و تدریس باید آموزش داده شود، استفاده جسورانه از فناوری در

¹ - Swan

کلاس‌های درس تربیت معلم، یکی از بهترین روش‌هایی می‌باشد که ممکن است در ایجاد انگیزه مؤثر افتد، به این منظور مدرسان مراکز تربیت معلم خود نیز باید در استفاده فناوری به منزله الگویی از یادگیری مادام‌العمر پیش قدم باشند و دانشجویان را ترغیب کنند.

۱-۱ شرح و بیان مسأله پژوهش

در عصر حاضر که عصر تغییر از جامعه صنعتی به جامعه فرا صنعتی یا جامعه اطلاعاتی لقب گرفته است، طبیعی است که اطلاعات، دانش و آگاهی به عنوان اساسی‌ترین دارایی‌ها برای انسان‌ها و جوامع بشری به حساب آید. رشد و گسترش فناوری اطلاعات و ارتباطات (فاوا) در جامعه امروز به حدی سرعت گرفته است که میزان توجه به آن به عنوان مهمترین شاخص توسعه یافتگی برای کشورهای در حال توسعه در نظر گرفته شده است (کاستلز^۱، ۲۰۰۰).

در طی دهه گذشته فناوری اطلاعات و ارتباطات به عنوان بخشی اساسی در یادگیری^۲ و توسعه آموزش درآمده است. امروزه فراگیری مهارت‌های فاوا زمان بر نیست، لیکن آنچه اهمیت دارد این است که فاوا پیش‌نیازی برای صلاحیت‌های دانشگاهی می‌باشد. رشد سریع تکنولوژی‌های جدید و درگیر شدن در چالش‌های آموزش جهانی همگی ضرورت اصلاح و توسعه آموزش معلمان را آشکار می‌کند و مؤسسه‌های آموزشی را ملزم به طراحی مجدد می‌سازد تا آنها را در زمینه اصلاح روش‌های تدریس توانا سازد و آنها را قادر گرداند که دانش‌آموزان را برای آینده و تغییرات آن آماده کنند.

خواه فاوا بهترین وسیله آموزشی باشد یا خیر، با این حال تمام متخصصان آموزش و اجراکنندگان آن (معلمان) در مورد استفاده از آن در زمینه آموزش درگیر بحث می‌باشند (هیگینز^۲، ۲۰۰۳). نکته‌ای که در باره فاوا همه با آن موافقت انتشار سریع و جهانی آن است که هر فردی را ملزم می‌کند خود را به مهارت‌های آن مجهز گرداند و دانش و تکنولوژی مورد نیاز برای بکارگیری آن را فراگیرد تا از رشد جهانی عقب نماند. مطابق نظر طرفداران استفاده از فاوا در آموزش سؤالی که مطرح می‌گردد این است که اگر فاوا بهترین وسیله آموزشی است، با وجود انتشار سریع آن، چگونه می‌توان به نحو مؤثری آن را در آموزش به کار گرفت؟ (مون^۳، ۲۰۰۴).

¹ - Casstels

² - Higgins

³ - Moon

در این میان نقش معلمان در بکارگیری این ابزار از دیگر عوامل نظام آموزشی مهمتر و برجسته تر می‌باشد چرا که معلمان مجریان برنامه‌های درسی می‌باشند و آموزش به کمک رایانه و بخصوص با بهره‌گیری از اینترنت در بعضی کشورها جایگزین منابع سنتی آموزش و جزئی از فرایند تدریس شده است (مایر^۱، ۲۰۰۳).

برای رشد حرفه‌ای معلمان فاوا بخشی اساسی است، چرا که وظیفه معلمان است که دانش آموزان را برای اجرای نقش خود در جامعه مدرن آماده سازند. مطابق بررسی‌های یونسکو در سال ۲۰۰۵ فقط ۳۵٪ از معلمان تربیت شده در مدارس متوسطه در اروپا، آفریقا و آسیا از توانمندی‌های پایه فاوا برخوردار بوده‌اند و ۶۵٪ دیگر که در این سه قاره کار می‌کنند هنوز به فراگیری توانایی‌های کامپیوتر نیاز دارند (زیندی و اوکوئین^۲، ۲۰۰۶).

دولت‌های ملی به پرکردن فاصله بین نیروی‌های تدریس و تدوین برنامه‌ها و استراتژی‌هایی برای افزایش یکپارچگی در زمینه بهره‌گیری از فاوا در زمینه آموزش نیاز دارند.

سازمان‌های جهانی نیروهایشان را درون وزارتخانه‌ها و مؤسسات برای اجرای فاوا در بخش‌های مختلف با هم هماهنگ می‌سازند و مؤسسات آموزشی سیستم‌هایشان را اصلاح می‌کنند تا با رسانه‌های جدید یادگیری تطابق یابند. یونسکو تأکید می‌کند که معلمان، استادان و کارکنان فنی و مدیریتی باید در زمینه فاوا آموزش ببینند تا توان بکارگیری اطلاعات جدید و تکنولوژی‌های ارتباطی را در برنامه‌های تدریسی‌شان داشته باشند و اثرات فزاینده آن را با توجه به کاربرد آن آزمون کنند (یونسکو^۳، ۲۰۰۰).

از جمله مهمترین اشکال فناوری اطلاعات و ارتباطات، شبکه جهانی اینترنت است که مقصود ما نیز از فاوا در این پژوهش اینترنت و شبکه‌های جهانی می‌باشد. اینترنت علاوه بر کاربردهای وسیع در عرصه‌های گوناگون، در امر آموزش نیز به ابزار مؤثری تبدیل شده است. اینترنت متشکل از مجموعه شبکه‌های رایانه‌ای است که بوسیله خط‌های تلفن یا فیبرهای نوری و کانال‌های ماهواره‌ای به یکدیگر مربوط می‌شوند (مجیدی، ۱۳۸۱).

اینترنت شبکه‌ای با ویژگی‌های تعاملی است که با تکنولوژی دیجیتال، یادگیری را به طرق مختلف در چند سال اخیر تحت تاثیر قرار داده است. رسنیک^۴ (۱۹۹۶)، اینترنت را به عنوان یکی از اشکال فناوری اطلاعات و ارتباطات ابزاری می‌داند که به وسیله آن دانشجویان امکان خودآموزی و خودمحوری را به دست می‌آورند و در نتیجه آن امکان کشف پدیده‌های علمی برای آنها فراهم می‌شود. عده‌ای نیز اینترنت را یک رسانه جدید می‌بینند که فرصت جدید برای دانشجویان به منظور بحث و گفتگو، مشارکت و همکاری بر روی ساخت‌ها و موضوعات

^۱ - Mayer

^۲ - Zindi & Aucoin

^۳ - Unesco

^۴ - Resnick

علمی را فراهم می‌آورد. بنابر آنچه گفته شد، توجه به این نکته حائز اهمیت است که در جهان امروز با وضعیتی که بر اثر حرکت به سوی دهکده جهانی بوجود آمده است، دیگر رویه‌های سنتی انتقال دانش از طریق متن، ورقه، تمرین و مانند آن‌ها نمی‌تواند توجه جوانانی را که در جهان اشباع شده از رسانه‌ها به سر می‌برند را به خود معطوف کند. به نظر ضروری می‌رسد که عناصر اصلی نظام‌های آموزشی بویژه معلمان در معرض تحولات آموزشی متناسب با جهان امروز قرار گیرند و آگاهی بیشتری از قابلیت‌های فناوری‌های جدید بیابند. چرا که معلمان هستند که کلید کاربرد اثر بخش فناوری در جهت بهبود یادگیری را در دست دارند، که اگر درک نکنند که چگونه به طور مؤثری از فناوری اطلاعات و ارتباطات برای پیشبرد یادگیری دانش‌آموزان استفاده کنند، سرمایه‌گذاری کلانی که در نوآوری‌های (فاوا) صورت گرفته به آسانی از دست خواهد رفت (عطاران، ۱۳۸۵). بعد از آموزش معلمان در بهره‌گیری درست از اینترنت (دانش در زمینه ارتباط و کار با اینترنت، گرفتن اطلاعات از بانک‌های اطلاعاتی و مجله‌های آن لاین، برگذاری ویدئو کنفرانس‌ها از طریق اینترنت، آشنایی و استفاده از پست الکترونیکی برای تبادل اطلاعات با اساتید و دیگر دانشجویان و . . .) باید به موازات آن، راهبره‌هایی طرح شود که موجب ورود فناوری‌های جدید به کلاس‌ها و محیط‌های آموزشی گردد که باز هم نقش معلمان به عنوان یکی از اثر گذارترین عناصر آموزش در فرایند یاددهی - یادگیری محرز می‌گردد (قورچیان، ۱۳۸۲).

برای رشد علمی و حرفه‌ای مدرسین و دانشجو-معلمان، دست‌یابی به مهارت‌های فناوری اطلاعات و ارتباطات و بخصوص اینترنت به عنوان یک ضرورت انکارناپذیر محسوب می‌شود، چرا که میزان دانش و مهارت معلم است که درجه یادگیری دانش‌آموزان را از منابع و تجربیات اینترنتی مشخص می‌کند. پژوهش‌های صورت گرفته پیشین نشان می‌دهد که معلمان آگاهی‌ها و مهارت‌های لازم را برای پذیرش و بکارگیری فاوا ندارند، لذا ما در این پژوهش سعی داریم تا با مشخص کردن عوامل مؤثر در بالا بردن توانمندی دانشجویان و مدرسین مراکز تربیت معلم (دوره‌های آموزشی قبل و ضمن خدمت در زمینه کار با اینترنت، مدت دوره‌ها، میزان آشنایی و کاربست اینترنت توسط آنها و همچنین میزان رضایت آنها از محتوای دوره‌ها تصویری از میزان توانمندی اطلاعاتی دانشجو-معلمان و مدرسین و همچنین بررسی نظرات آنها در زمینه میزان سودمندی این دوره‌ها به دست آوریم و با شناسایی نقاط ضعف و کاستی‌های موجود راهکارهایی کاربردی را برای برطرف کردن آنها ارائه دهیم.